

Маріупольський державний університет

ПРОГРОМАДСЬКИЙ ВЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У ВИКЛИКАХ СЬОГОДЕННЯ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції**

Київ - 2025

Прогромадський вектор університетської освіти у викликах сьогодення: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 24 квітня 2025 року / за заг. ред. О.А.Голюк. Маріуполь: МДУ, 2025. 401 с.

Редакційна колегія:

Блашкова О.М., кандидат педагогічних наук, в.о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Голюк О.А., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Грошовенко О.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Деснова І.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Задорожна-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освіти, декан психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету

Крутій К.Л., доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Мірошніченко В.М., доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Поповська О.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Присяжнюк Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Хаджинова І.В., старший викладач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 16 травня 2025 року)

Статті публікуються в авторській редакції

РОЗДІЛ 1. CIVIC UNIVERSITY ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ПІДТРИМКИ ГРОМАДИ

Rebro Olga,

assistant at the Department of Practical Psychology
Mariupol State University

COMPARING MODELS OF THE CIVIC UNIVERSITY IN UKRAINE AND NORWAY

As global challenges intensify ranging from climate change and pandemics to geopolitical conflicts and democratic backsliding universities are increasingly seen not only as educational institutions but also as civic actors.

The concept of the Civic University emerges from this redefinition of roles: universities are expected to actively contribute to social cohesion, democratic governance, and regional development through cooperation with local communities, governments, and civil society. In this context, the article offers a comparative study of how this concept is applied in Norway a country with institutionalized civic infrastructure and in Ukraine, where civic engagement is increasingly vital due to war and post-crisis reconstruction.

This paper aims to provide a detailed comparative analysis of how the Civic University concept is being realized in Norway and Ukraine. The object of study is the university as a civic and social actor, while the subject is the mechanisms through which universities engage with local communities to foster democratic, educational, and developmental outcomes. The research explores not only theoretical frameworks but also institutional practices and case studies.

The Civic University concept has evolved from British academic discourse, especially through the work of John Goddard and colleagues, who argue for universities to act as «anchor institutions» within their communities. These institutions should address regional challenges, collaborate with stakeholders, and build civic capacity. The idea of the Civic University is rooted in British academic discourse, particularly in the work of John Goddard et al, which articulates the need for universities to engage with their «place» the city or region where they are located [1].

Norwegian research has extended the model by emphasizing sustainability, student-led governance, and inclusion. Institutions like the University of Oslo have implemented democratic education and interdisciplinary centers promoting civic participation [2]. In Ukraine, scholarship on the Civic University remains emergent. The theme gained prominence particularly after 2014, driven by the decentralization reform, the rise of civil society, and the challenges of war. Donor-funded initiatives and

NGO-university collaborations have filled some gaps in institutional practice, although academic literature still lags behind. Institutions like Mariupol State University [3] and Kyiv-Mohyla Academy [4] illustrate localized approaches to civic resilience and engagement. Civic education programs, such as the IFES-led «Democracy: From Theory to Practice» course [5], and the role of international donors like DAAD [6] and the British Council [7] have played critical roles in introducing civic university principles to Ukrainian institutions.

The implementation of the Civic University concept in Norway and Ukraine differs substantially due to historical, political, and socio-economic factors. In Norway, civic engagement is deeply institutionalized and embedded within the strategic frameworks of universities. Institutions such as the University of Oslo collaborate routinely with municipal governments, civil society organizations, and local stakeholders to co-design public policies and research initiatives that reflect community needs. These partnerships are long-term, supported by national funding mechanisms, and guided by clear institutional mandates. Civic engagement in this context is not treated as an auxiliary activity but as a core function aligned with academic missions.

In contrast, in Ukraine, the Civic University model has largely evolved as a response to crisis. Since 2014 and especially after the full-scale Russian invasion in 2022, many universities have taken on de facto civic roles by offering shelter, psychological support, and educational continuity to internally displaced persons and war-affected communities. Institutions like Mariupol State University have exemplified this shift by transforming into hubs of humanitarian assistance and social resilience [6].

Unlike Norway's structured and policy-driven model, Ukraine's civic engagement practices are often reactive and fragmented. While many of these initiatives are impactful, they tend to rely on motivated individuals or small academic teams rather than formalized university structures. Funding is typically external, sourced from international donors or NGOs, and integration into institutional governance is limited. Civic initiatives often operate on an ad hoc basis rather than being embedded in long-term strategic planning.

Nevertheless, Ukrainian universities have demonstrated remarkable agility and adaptability under extreme pressure. They have extended their functions beyond education to become crucial agents of cultural preservation, local solidarity, and democratic resilience. In the absence of systemic policy support, partnerships with civil society and international organizations have enabled creative, community-oriented responses to urgent needs.

This experience has generated valuable civic capital and laid the foundation for a more structured approach to university – community engagement. To transition from improvisation to institutionalization, Ukraine's higher education system will need to embed civic roles in strategic documents, integrate them into curricula, and develop sustainable staffing and resource models. Without this formal support, the Civic University in Ukraine risks remaining an emergency response mechanism rather than a durable pillar of democratic society.

Another dimension of divergence lies in curricular integration. Norwegian universities have developed long-standing service-learning frameworks and courses focused on democratic participation, enabling students to engage directly in community problem-solving [3][4]. In Ukraine, similar practices exist primarily through extracurricular programming or NGO-supported efforts such as the IFES civic education course [5]. This difference affects both the sustainability and institutional legitimacy of civic initiatives.

Despite these contrasts, both countries affirm the transformative potential of universities as civic anchors. Ukrainian institutions, despite fewer resources and a volatile environment, have shown resilience and innovation. Recent decentralization reforms present an opportunity to institutionalize these efforts by forging lasting partnerships between universities and local authorities.

Finally, a temporal distinction shapes the comparison. Norway's model has evolved gradually as part of a stable welfare state, while Ukraine's has emerged rapidly in response to war and systemic disruption. These differing trajectories offer contrasting insights: one is rooted in stability and foresight, and the other in responsiveness and necessity. Both demonstrate the university's capacity to strengthen social cohesion and democratic life.

The Civic University model offers a compelling framework for rethinking the role of higher education, particularly in societies facing crisis and reconstruction. In Ukraine, where universities continue to operate under the strain of full-scale war, displacement, and disrupted infrastructure, civic engagement is not a choice but a necessity.

Displaced institutions such as Mariupol State University exemplify how universities can adapt into civic actors by offering not only education, but also psychological support, cultural continuity, and humanitarian aid. However, these efforts remain fragmented and underfunded. To move from emergency response to long-term impact, Ukraine's universities must embed civic engagement into their core strategies and be supported through national policy, local partnerships, and integrated curricula. Learning from Norway's structured civic models can help shape a resilient, hybrid form of the Civic University that is rooted in crisis experience and capable of contributing to Ukraine's democratic recovery while also supporting sustainable development at both local and national levels.

REFERENCES

1. Goddard, John, et al. The Civic University: The Policy and Leadership Challenges. UPP Foundation, 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/311086083_The_Civic_University_-_The_Policy_and_Leadership_Challenges
2. Centre for Development and the Environment (SUM). University of Oslo. URL: <https://www.sum.uio.no/english/>
3. Trofymenko, A. (2023). From Social Responsibility to «Civic University»: The Case of Mariupol State University. International Scientific Journal of Universities and Leadership, (16), 48-65. URL: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-16-48-65>
4. «Center for Civic Engagement». National University of Kyiv-Mohyla Academy URL: <https://civic.ukma.edu.ua>

5. «IFES Ukraine – Civic Education». International Foundation for Electoral Systems. URL: <https://www.ifesukraine.org>
6. «German Academic Exchange Service (DAAD)» DAAD. URL: <https://www.daad.de>
7. «British Council Ukraine» British Council. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua>

Голюк О.А.,
к. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та освіти,
Маріупольський державний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРОМАДСЬКОЇ ФУНКЦІЇ УНІВЕРСИТЕТУ В ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В умовах суспільних трансформацій, спричинених війною, децентралізацією та загальносвітовими викликами, вища освіта набуває нового змісту. Поряд з двома невід'ємними функціями університету – освітою та дослідженнями – посилюється ще одна важлива функція, відповідно до якої університет позиціонує себе як позиціонують себе як «civic university» [2]. Сучасний університет покликаний не лише надавати фахову підготовку, а й виконувати прогромадську функцію, що передбачає виховання активного, свідомого, відповідального громадянина. Особливої актуальності цей вектор набуває у сфері підготовки вчителів початкової школи, адже саме вони формують базові світоглядні установки та громадянську позицію у наймолодших учнів.

Прогромадська функція університету передбачає сприяння розвитку демократичної культури, громадянської ідентичності, залучення здобувачів освіти до вирішення актуальних соціальних проблем. У цьому контексті освітні програми мають відповідати не лише вимогам професійного стандарту, а й потребам громади, сучасного студента, держави. У концепціях service-learning, community-based education, citizenship education підкреслюється важливість включення студентів у діяльність, яка одночасно має навчальну та соціально значущу мету.

Так, інтеграція елементів громадянської освіти, сервісного навчання (service-learning) та міждисциплінарних підходів сприяє розвитку критичного мислення, емпатії, комунікативних навичок і спроможності працювати в команді – усіх тих якостей, що є необхідними для педагогів у сучасному світі [3].

Досвід міжнародних проєктів, зокрема ініціативи ServU (Service-learning in Higher Education for Ukraine's Recovery), демонструє, що залучення студентів до проєктної діяльності в громадах, роботи з дітьми та молоддю у кризових умовах, участь у волонтерських ініціативах сприяє глибшому засвоєнню навчального матеріалу та формуванню громадянських компетентностей [6].

Значну роль у реалізації прогромадського підходу відіграють позааудиторна діяльність, педагогічна практика та співпраця з місцевими органами влади й громадськими організаціями [4; 5].